

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -

№ 24/1956.

s e s framställning till Ålands landsting med förslag till första tillägg till inkomst- och utgiftsstaten för landskapets enskilda medel under år 1956.

Föreliggande förslag till tillägg till budgeten för landskapets enskilda medel för innevarande år föranledes av ett från direktionen för Ålands folkhögskola inkommet förslag om nybyggnad, som landskapsstyrelsen i princip omfattat. Landskapsstyrelsen har denna gång icke ansett skäl föreligga att framföra andra förslag till tillägg i detta sammanhang, utan de mindre justeringar av anslagen i budgeten, vilka redan visat sig erforderliga, komma att föreslås först i samband med följande tilläggsbudget för landskapets enskilda medel under höstsessionen.

Ålands folkhögskola.

Sedan Landstinget år 1955 dels fastslog, att folkhögskolan icke skall sammanslås med någon av de andra bygdeskolorna och dels anvisade medel för införskaffande av ritningar för en nybyggnad av skolhuset, har direktionen för folkhögskolan vidtalat arkitekt Karl Ruber Lindgren, Helsingfors, att uppgöra eskissritningar för en ny folkhögskolbyggnad. Dessa ritningar har direktionen överlämnat till

landskapsstyrelsen senaste höst. Efter det direktionen inkommit med kompletterande utredning om byggnadskostnaderna och det planerade utvidgade skolprogrammet - det senare redan omtalat i bygdeskolkommitténs betänkande - har landskapsstyrelsen i princip omfattat direktionens förslag om nybyggnad av skolhuset och kavaljersflygeln.

Som bekant är det nuvarande skolhuset i ett synnerligen bristfälligt skick och en ombyggnad och modernisering leder till kostnader, som sannolikt närmar sig kostnaderna för en total nybyggnad. Då landskapet numera övertagit folkhögskolan, åligger det landskapet att ombesörja, att skollokaliteter och andra erforderliga utrymmen befinna sig i ett skick, som överensstämmer med tidens krav. Detta kan för närvarande icke anses vara fallet. Av nuvarande utrymmen kan endast föreståndarbostaden anses vara fullgod, och denna skulle alltså bibehållas i oförändrat skick. Andra lärarens bostad och de i samma byggnad befintliga elevbostäderna skulle enligt förslaget sammanföras med själva skolavdelningen och övriga utrymmen till ett enda byggnadskomplex, som förlägges på samma plats som det nuvarande skolhuset. Festsalen skulle inrymmas i en flygelbyggnad placerad i öster-väster och kommer ungefär att täcka den plats, där kavaljersflygeln nu står. Elevinternatet och de flesta lärarbostä-

derna skulle inrymmas i en flygel, som fortsätter från huvudbyggnaden åt söder. Denna planering i stort förefaller välmotiverad. Fasadritningarna äro tilltalande med moderna drag utan att gå till överdrifter.

Då planeringen i nu föreliggande skick bygger på en andra årskurs vid folkhögskolan, är det skäl att här något närmare redogöra för detta förslag. Den andra årskursen skulle enligt förslaget få en mera speciell inriktning med linjedelning för olika intresse- och anlagsgrupper: språklinje, naturvetenskaplig linje och praktisk linje. En förhoppning är att denna årskurs framdeles skall kunna kompletteras med en tentamensavslutning, som medför inträdeskompetens till vissa läroanstalter. Så har skett i Sverige t.ex. beträffande inträde till sjuksköterskeskola. De tilläggsutrymmen, som erfordras för denna årskurs, utgöra främst ett klassrum, nödigt antal elevbostäder och en lärarbostad.

Byggnadskostnaderna för hela projektet med utrymmen för den andra årskursen inräknade stiga enligt utförda beräkningar till knappt 80 miljoner mark, vartill kommer arkitekt- och konstruktörs-kostnader, administrativa kostnader och planeringsarbeten, sammanlagt beräknade till c:a 4,5 miljoner mark. Den minskning i kostna-

der, som skulle vinnas genom uteslutande av den andra årskursens utrymmen, stiger till knappa 6 miljoner mark, varför byggnadskostnaden totalt i detta fall bleve c:a 78,5 miljoner mark. Skillnaden i löpande utgifter per år skulle stiga till ungefär 1.000.000 mark varvid avlöningen för en lärare utgör största delen eller c:a 700.000 mark. Man kan räkna med, att landskapets slutliga utgifter ur enskilda medel sedan statsbidraget frändragits och under förutsättning att hela kapitalet för nybygget upplånas till 8 % ränta stiga till c:a 3.500.000 mark. I denna beräkning har icke något statsbidrag beräknats för den andra årskursen. Folkhögskolan skulle alltså efter nybygget med undervisning i nuvarande omfattning leda till en nettoutgift om 2.500.000 mark ur landskapets enskilda medel.

Från direktionens sida har föreslagits, att bygget skulle genomföras i tvenne etapper, varvid som första etapp elevhemmet och skolbyggnaden skulle uppföras och därefter som andra etapp fastsalsflygeln. Uppdelningen i tvenne etapper enligt detta förslag skulle medföra en kostnadsökning om 3-4 miljoner mark. Festsalsflygeln beräknas kosta c:a 12,5 miljoner mark såsom del i ett helt skolkomplexet omfattande bygge. Då festsalsflygeln är behövlig

för skolans verksamhet och endast en mindre del av byggnadskostnaderna genom etappförslaget skulle skjutas på framtiden, anser landskapsstyrelsen att bygget såvitt möjligt borde genomföras i en enda etapp.

Den planerade andra årskursen är enligt landskapsstyrelsens uppfattning en utbildningsmöjlighet, som borde ha mycket att ge åt sådana ungdomar, som icke ansett sig få tillfredsställande utbildning genom folkhögskolans första årskurs. Direktionen har med stöd av i Sverige gjorda erfarenheter uppgjort ett förslag till kursplan, som landskapsstyrelsen i huvuddrag omfattat. Detaljer i kursplanen komma dock att närmare granskas och ett visst experimenterande kommer att vara nödvändigt för att man skall komma fram till den lämpligaste formen. Också utvecklingen i framtiden leder med säkerhet till att kursplanen måste undergå förändringar. Goda jämförelseobjekt finnas dock i grannländerna, främst Sverige, varför det är skäl att tillgodogöra sig de erfarenheter, som där vunnits och vinnas. Otvivelaktigt kunde landskapet här genom sina enskilda medel nå en förmånsställning på det kulturella planet i jämförelse med liknande trakter i riket.

Då kostnadsskillnaden är såpass liten som ovan visats för de

tvenne tänkbare alternativen, har landskapsstyrelsen icke funnit ledning att beträffande byggnadsfrågan tveka inför direktionens förslag. Skulle det visa sig, att den andra årskursen icke får tillräckligt antal elever eller av annan orsak icke kan upprätthållas blir den utgift, som stannar landskapet till last härigenom icke stor. Då den nya lärarbefattningen kommer att besättas endast såsom extraordinarie befattning till en början, torde endast driftskostnaderna för den del av byggningen som tillkommer ^{för} kursen, d.v.s. c:a 420.000 mark vara den direkta utgiften härför. Dessa tomma utrymmen torde dock kunna komma till nytta inom skolans verksamhet också om endast en årskurs förekommer. Det är allmänt konstaterat, att ett byggnadsföretag med exakt beräknade utrymmen vanligtvis visar sig vara för knappt tilltaget.

Möjligheterna att finansiera ovannämnda byggnadsföretag synes för närvarande ovissa. Landskapsstyrelsen har utgått ifrån, att extraordinarie anslag motsvarande de byggnadslån, som beviljas folkhögskolor i riket, icke skall begäras i detta skede, utan bör landskapet i stället sträva till att finansiera byggnadsföretaget genom andra lån. Syftemålet med detta landskapsstyrelsens förslag är alltså främst att hos Landstinget anhålla om erforderliga låne-

fullmakter för att kunna förverkliga de förberedande arbetena redan under innevarande år. Då det likväl ställer sig svårt att investera lånemedel i ett projekt innan man med säkerhet vet, om detsamma kan förverkligas, kommer landskapsstyrelsen icke att skrida till verkställighetsåtgärder om icke den totala lånesumman kan hopbringas till den tidpunkt, då de verkliga byggnadsarbetena skola vidtaga.

Vid ställningstagande till denna fråga är ytterligare att beakta, att den framtida amorteringen av byggnadslånet kommer att ställa krav på årligen återkommande anslag i budgeten för landskapets enskilda medel. Räkna man med 2 % amortering (och 50 års amorteringstid) blir den årliga utgiften enligt ovanstående beräkningar 1.690.000 mark. Då en snabbare amortering kan vara önskvärd för att möjliggöra investering av enskilda medel i andra projekt, som framdeles kunna bli aktuella, kan utgiftsposten stiga till ändå högre belopp. På denna utgift beviljas statsbidrag till 1 % på hyresvärdet av skolbyggnaderna.

Särskilda inmutningar i landskapet.

Såsom framgått i tidningspressen, har särskilda inmutningar beviljats i landskapet, främst i Lumparen men också i Ämnäs och

Emkarby byar i Finström. Landskapsstyrelsen har nyligen fått del av inmutningshandlingarna på tillsvidare icke officiell väg. Den officiella delgivningen torde dock inträffa inom den närmaste framtiden.

Inmutningarna omfatta 304 områden om 9 ha i Lumparen, 14 områden om c:a 9 ha i Ämnäs och 17 områden om c:a 9 ha i Emkarby. Samtliga inmutningar utom 19 äro helt och hållet belägna på privat mark. Av nämnda 19 inmutningar äro 8 helt på landskapets vattenområde och 11 delvis på landskapets vattenområde. I Lumparen beröras Lumparby, Lumpo, Tränvik, Högbolstad och Norrby (Lemland) byar.

Lumparen har genom skiftesförrättningar under tiden 1903-1913 skiftats mellan byarna invid densamma, ehuru det kan ifrågasättas om icke denna havsfjärd i längd och bredd uppgår till minst 8 km och sålunda enligt vattenrättslagstiftningen hade bort lämnas oskiftad. Detta skifte har emellertid vunnit laga kraft och en framställning från landskapsstyrelsens sida år 1936 om resning ledde till avslag. Högsta domstolen avgjorde ärendet den 10.5.1937 utan meningsskiljaktighet. Man torde därför kunna utgå ifrån att de äganderättsförhållanden, som basera sig på dessa skiftesförrätt-

ningar, gälla för bestämmandet av jordägarnas rätt på inmutningsområdena. Då det skifte, som undantogs åt statsverket runt Röda kon benämnda skär, genom den nya självstyrelselagen övergått till landskapet (F den 19.2.1954 har icke undantagit Röda kon för statsverkets räkning), är jämväl landskapet ägare av ett vattenområde, som beröres av ovan nämnda 19 inmutningar.

Då Landstinget hösten 1955 behandlade tvenne landskapsstyrelsens framställningar beträffande åtgärder, föranledda av inmutningarna vid Nyhamn, tog Landstinget ställning såväl till idkande av gruvdrift i landskapet överhuvud som till landskapets förhållande till gruvdrift på landskapet tillhörigt område. Landskapsstyrelsen har därför icke funnit anledning att framkomma med något nytt förslag i sådant avseende.

Landstinget har i landskapets inkomst- och utgiftsstat för enskilda medel under år 1956 anvisat ett förslagsanslag om 100.000 mark för utgifter för bevakande av landskapets rätt vid eventuell malmbrytning. Då de undersökningar, som för närvarande göras beträffande de tidigare beviljade inmutningarna, till stor del kunna utnyttjas också för det nya ärendet, torde tilläggsutgifterna för särskilda utredningar i detta ärende icke stiga till stora belopp.

Då anslaget dessutom är förslagsanslag, anser landskapsstyrelsen sig icke ha anledning att i detta förslag till tilläggsbudget föreslå tillägg på anslaget ifråga.

Med anledning av det ovan framförda får landskapsstyrelsen vör samt föreslå

att Landstinget måtte antaga nedanstående förslag till tillägg till inkomst- och utgiftsstaten för landskapets enskilda medel under år 1956, samt att Landstinget måtte berättiga landskapsstyrelsen att upptaga för tilläggsbudgetens för verkligande erforderliga lån.

Tillägg till inkomst- och utgiftsstaten för landskapet Ålands enskilda medel under år 1956.

På framställning av Ålands landskapsstyrelse har Ålands landsting antagit nedanstående tillägg till inkomst- och utgiftsstaten för landskapet Ålands enskilda medel under år 1956.

INKOMSTER.

9. Finansieringslån 84.500.000:-

Summa inkomster mk 84.500.000:-

UTGIFTER

V. Investeringsutgifter.

A. Undervisnings- och bildningsväsendet.

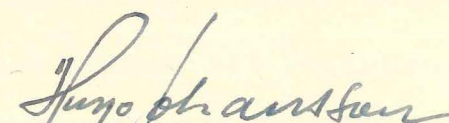
1 a. Nybyggnad av Ålands folkhögskola (reservationsanslag) 84.500.000:-

Summa utgifter mk 84.500.000:-

Mariehamn, den 21 mars 1956.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson.

Landskapskamrer

Curt Carlsson.

Till Ålands landsting

från finansutskottet.

Vid plenum den 23 mars remitterade Landstinget till finansutskottet Ålands landskapsstyrelses framställning med förslag till första tillägg till inkomst- och utgiftsstaten för landskapets enskilda medel under år 1956 (24/1956).

Då framställningen gäller för den enskilda budgeten osedvanligt stora belopp och berör principiella frågor av stor bärvidd och då övriga till denna landstingssession hänskjutna ärenden torde kunna slutbehandlas den 26 mars, anser utskottet att slutbehandling av ovannämnda ärende kommer att förlänga sessionen. Enligt utskottets uppfattning vore det till fördel om detta ärende kunde behandlas i utskottet grundligare än vad som bleve fallet om ärendet nu skall slutbehandlas inom några dagar.

På grund av det anförda får utskottet vördsamt anhålla,

att med avgivande av betänkande med anledning av ovannämnda framställning måtte få anstå till Landstingets höstsession detta år samt

att Landstinget måtte berättiga finansutskottet att under tiden före stundande höstsession behandla ovannämnda ärende.

Mariehamn, den 24 mars 1956.

På finansutskottets vägnar:

Lennart Mattsson

Rolf Sundman.